

Nr 564

Av herr **Franzén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 203 framlägges förslag dels om utlämnande av stödlån till jordbrukare och handelsträdgårdsmästare, som år 1955 tillfogats mera betydande skördeskador på grund av ogynnsam väderlek, dels ock om vissa lättnader i villkoren för 1952 års stödlån.

Vi finner det synnerligen angeläget, att snabba åtgärder vidtages till hjälp åt de jordbrukare och trädgårdsodlare, som till följd av skördeskador är i behov av ekonomiskt bistånd. Angelägenheten härav accentueras ytterligare genom nu rådande restriktivitet på kreditmarknaden. I propositionen föreslås att 63 000 000 kronor skall få disponeras till sådana stödlån. Den hjälp, som härigenom beredes jordbruket, är av allra största betydelse. Med de synnerligen besvärliga problem, som jordbruket i nuvarande läge har med kreditförsörjningen, kan det dock ifrågasättas, om icke ett betydligt större belopp erfordras. Departementschefen har i propositionen uttalat sin avsikt att, om ytterligare medelsanvisning är påkallad, framdeles framlägga förslag därom. Vi vill understryka vikten av att frågan om ytterligare hjälp snarast möjligt prövas. Med beaktande härav synes oss vad i propositionen föreslagits rörande de nya stödlånen kunna godtagas.

De lättnader, som i propositionen föreslås beträffande amorteringen av 1952 års stödlån, synes oss emellertid otillräckliga. Enligt propositionen må Kungl. Maj:t bemyndigas att medge förlängning av den amorteringsfria tiden för dessa stödlån. Sådan förlängning skall dock kunna medges endast för en tid av högst två år. För mindre lånebelopp av omkring 1 000 kronor skall enligt propositionen förlängd amorteringsfrihet emellertid inte kunna medges.

En förlängning av tiden för amorteringsfrihet föreslås närmast med tanke på de jordbrukare, som 1952 drabbades av skördeskador och i år eller 1954 eller båda sistnämnda år åter drabbats av sådana skador. Uppenbart torde väl vara, att dessa jordbrukare i regeln är urståndsatta att innevarande år fullgöra dem åliggande amorteringar. Det kan ifrågasättas, om en förlängning av tiden med upp till två år kan vara tillräcklig. För jordbrukare med animalisk produktion och främst mjölkproduktion som grundval för jordbruksdriften erfordras en avsevärd tid, innan följderna av skördeskadorna övervunnits, så att normal produktion åter kun-

nat uppnås. Utöver de särskilda kostnader, som uppstår, kräver det en tid av flera år, innan den decimerade kreatursbesättningen åter är uppbyggd. Det synes oss därför som om en förlängning av den amorteringsfria tiden med två år i många fall kan vara otillräcklig. Med hänvisning till vad nedan förordas, föreslår vi emellertid inte någon ytterligare förlängning av den amorteringsfria tiden.

Enligt förslaget i propositionen skulle, även om en förlängning av den amorteringsfria tiden medges, ränta löpa å dessa stödlån, vilken jordbrukarna skulle ha att gälda. Jordbrukare, som för uppehållande av driften nödgats ta stödlån såväl år 1952 som 1954 och/eller 1955, synes oss i många fall inte ha möjlighet att under de närmaste åren bära räntekostnader för 1952 års stödlån. Vi föreslår därför, att Kungl. Maj:t må be- myndigas att även medge räntebefrielse för dessa lån under tid, med vilken amorteringsfriheten utsträcker.

Det kan visserligen vara uppenbart, att administrativa skäl kan tala för att mindre lånebelopp, såsom i propositionen föreslagits, undantages från möjlighet till förlängning av den amorteringsfria tiden. Å andra sidan påkallar dock den omständigheten beaktande, att stödlån uppgående till mindre belopp väl i regeln utlämnats till småbrukare. Med tanke på småbrukets bekymmersamma ekonomiska läge synes det oss mindre välbetänkt, om dessa jordbrukare ges en oförmånligare ställning. Vi vill därför föreslå, att förlängning av den amorterings- och räntefria tiden må medges även för mindre lånebelopp.

En förlängning av den amorterings- och räntefria tiden för 1952 års stödlån är givetvis till god hjälp för ifrågavarande jordbrukare, men det är dock uppenbart, att härigenom endast en tillfällig lösning av problemet uppnås. På längre sikt synes det oss föreliggande behov av ett allvarligt övervägande av frågan hur de jordbrukare, som beviljats stödlån, skall mäka gälda de amorteringar, som framdeles kommer att åvila dem. Man måste taga med i beräkningen, att flertalet av dem även på annat sätt nödgats öka sin skuldbörda och att det fordras avsevärd tid, innan deras produktionsapparat helt återställts. Om riksdagen nu medger förlängning av den amorterings- och räntefria tiden, synes det oss nödvändigt, att under denna tid detta allvarliga problem blir föremål för utredning.

Under åren 1932—1934 och 1941—1942 anslog staten medel till s. k. stödlån och krislån till enskilda jordbrukare. Dessa lån utgick under sådana villkor, att lånen helt eller delvis kunde avskrivas, om jordbrukarna utförde lämpliga förbättringsarbeten å sina fastigheter. Härom anförde dåvarande departementschefen i propositionen nr 61 vid 1941 års riksdag:

I likhet med utredningen (jordbrukskreditutredningen) hyser jag starka betänkligheter mot att den nu förordade låneverksamheten anordnas i

form av amorteringslån, vilket skulle medföra en ytterligare ökning av jordbrukets skuldbörda. Utredningen har för undvikande härav föreslagit, att man skall kunna medgiva, att betalningarna av lån ske genom förbättringsarbeten å den jordbruksfastighet, för vars drivande lånet beviljas. Denna form för låns gäldande har redan prövats i fråga om de under åren 1932—1934 utlämnade stödlånen och visat sig i stort sett medföra åsyftat resultat.

De motiveringar, som dåvarande departementschefen anförde, synes oss även vara relevanta i dagens läge. Det bör därför enligt vår mening övervägas, om icke avskrivning av stödlånen helt eller delvis lämpligen bör kunna ske genom att jordbrukaren utför förbättringsarbeten å den fastighet, som han brukar. Det bör naturligtvis framhållas, att en sådan förman även måste tillkomma arrendator, som har stödlån. De svårigheter, som detta tekniskt och administrativt kan medföra, bör särskilt beaktas vid prövning av frågan.

Påpekas må även att systemet med stödlån vid jordbrukarnas amortering av desamma kan leda till ganska underliga och förmodligen icke avsedda förhållanden. Det året jordbrukaren erhåller stödlånet använder han detsamma till likvidering av löpande utgifter, som är avdragsgilla, t. ex. kostnader för gödning och kraftfoder. När lånet skall betalas igen, blir det ytterligare en belastning, då beloppet i fråga då blir föremål för beskattning. Det synes oss oriktigt, att ett års skördeskador på så sätt ett annat år kan beskattas som skattepliktig inkomst. Jämväl ur denna synpunkt framstår en utredning av frågan hur det bör förfaras med amorteringarna av stödlån, beviljade i anledning av skördeskador under åren 1952—1955, som välmotiverad.

Utredning pågår visserligen för närvarande av frågan om hur hjälpen vid skördeskador skall ordnas. Man torde emellertid få utgå ifrån, att de förslag och åtgärder, som denna utredning kan ge anledning till, endast torde avse den framförliggande tiden. En form av försäkring, som även reglerar skador före försäkringens ikraftträdande, torde ej vara möjlig att åstadkomma. Det av oss påtalade problemet synes därför kräva en särskild översyn.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 203 måtte besluta

1) att bemyndiga Kungl. Maj:t att medge förlängning av den ränte- och amorteringsfria tiden för stödlån i anledning av 1952 års skördeskador, detta även beträffande lån under 1 000 kronor, i enlighet med vad som i motionen anförts;

2) att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande avskrivning av stödlån till jordbrukare, beviljade under åren 1952—1955, i enlighet med vad som ovan anförts.

Stockholm den 26 oktober 1955

Nils Franzén

Nils Theodor Larsson

Alvar Andersson

i Hammarby
